

La Lectora

REVISTA DIGITAL DE CRÍTICA LITERÀRIA

[Llibres](#)

[Cultura](#)

[#ProjecteCarner](#)

[Nosaltres](#)

[Contacte](#)

Subscripció

El meu heroi, Ponç Puigdevall

ASSAIG / LLIBRES / 20 SETEMBRE, 2022

Els Marges

Dins la crítica literària catalana la ressenya periodística de novetats editorials és el subgènere més menyspreat per irrisori, partidista o inexistent. La disminució de les planes dels suplementes culturals que s’hi dedicaven és ben demostrable, i les alternatives que ocupen els espais abandonats mai podran satisfer una demanda certament idealitzada. En un polisistema on el pacte de no agressió és majoritari, la crònica editorial se centra cada cop més en presentacions i entrevistes que no pas en ressenyes, les quals solen ser d’una redacció apressada producte de la immediatesa i amb dates d’entrega o límits d’extensió innegociables en una mena de lectura de cent metres tanques. Tot plegat pot induir a una article superficial, merament descriptiu o netament subjectivista, sempre laudatòria, i provocar que per contrast destaquï el crític capaç d’emetre’n judicis negatius o heterodoxos. I és per això mateix que, amb el permís de Víctor Ripoll, Ponç Puigdevall és el crític literari de premsa més temut per autors i editors, familiars d’ambdós inclosos. Famós per les polèmiques

causades per la seva feridora contundència, sovint exacerbada davant segons quins signes polítics o ideològics, aquest safareig ha desatès el valor del conjunt de la seva tasca crítica. Amb una trajectòria com a narrador i novel·lista a hores d'ara ben considerable, Ponç Puigdevall és provocativament un heroi i un pària, un desarrelat i una peça troncal, un lector que escriu sobre el que llegeix i que així ens ho demostra amb *Jardins secrets*.

Títol extret d'un epígraf de Miquel Pairoli, *Jardins secrets* és una antologia de noranta-nou crítiques exclusivament positives publicades a premsa diversa des de 1991 fins avui. Reescrites per al cas però endreçades segons l'ordre de publicació original, aquest recull és una afirmació individualista del plaer de la relectura, un trajecte personal per la narrativa catalana dels darrers trenta anys. Entre tants noms, enmig d'un primerenc *El vas de plata* (1991) d'Antoni Marí i un darrer *Les closques* (2021) de Laia Viñas, autors dispars com Miquel Bauçà, Carme Riera, Maurici Pla, Imma Monsó, Manel Baixauli, Marta Rojals o Sebastià Perelló, i que conviden

a fer-ne una lectura lineal, o bé saltejar-ne l'ordre i comparar lectures comunes o descobrir-ne de futures. Malgrat tanta disparitat, a nivell tècnic en totes elles es descobreix un patró molt sòlid com és el mínim i indispensable ús de terminologia narratològica, amb un tractament gairebé inexistent pel que fa a la trama i un resum molt succint quant a l'argument. Per exemple, l'autor o bé el presenta just a la primera oració, per enllestir-lo al més aviat possible, o bé el planteja en un segon paràgraf un cop ja n'ha destacats els mèrits narratius, temàtics o estilístics. Així mateix, les referències biogràfiques de l'autor són mínimes, només d'obra anterior si és indispensable, mentre que en canvi es reproduïxen llargues cites o fragments quan es vol exemplificar un concepte. Tota aquesta negociació dels caràcters tan pròpia de l'articulisme té una finalitat essencial per a l'estil propi de Puigdevall: la hipotaxi. Sintàcticament parlant, el fraseig de Puigdevall és abassegador i exigent, d'una densitat conceptual que lliga i relliga variacions semàntiques d'una mateixa idea fins al punt que una oració pot ocupar tot un paràgraf. Segons en quins casos, però, aquest recurs resulta més

efectista que efectiu, sobretot quan la seqüència temàtica no renova el flux informatiu sinó que giravolta sobre un mateix tema sense aportar res més que una nova subordinada. Aquest engranatge sintàctic precís fins a la mínima conseqüència, a més, té una doble finalitat que depassa el gènere. En primer lloc, tal com ell mateix reconeix, es planteja la ressenya com si es tractés d'un microconte, el gran protagonista del qual és sempre un lector que Puigdevall objectiva en tercera persona del singular com a principal subjecte de totes les seves crítiques. Conjugat amb un present o un futur, «el lector» troba un clima descriptiu que intentarà torbar-lo quan pertoqui o voldrà enaltir-lo quan s'escaigui. Al cap i a la fi, en segon lloc, per a Puigdevall la consciència estilística es deu al servei de l'objectiu de la narració, i no li reca de sobrepassar el text criticat per si així el seu adquireix una identitat estilística autònoma.

Ara bé, *Jardins secrets* no és només una antologia de ressenyes sinó també una escola de sensibilitat lectora, una apologia de la literatura ambiciosa, una poètica de lector contumaç. Tal com es planteja al pròleg titulat

«Explicació», la seva és una voluntat individualista de l'experiència lectora com a configuradora de la pròpia identitat. La tria de Josep Palàcios com a cúspide del gust personal del crític és palmària, basat en una literatura exigent i arriscada i que defuig de les opcions més populars o consumistes. En relació amb això, el model de lector que Puigdevall reclama és el d'un lector idíl·lic: constant, competent i honest, capaç de dialogar amb l'obra i emetre'n judicis amb sentiment d'estil. Un crític és un lector que escriu, que formalitza l'examen de l'experiència a través del llenguatge, mentre que el lector normal i corrent només estableix un diàleg al fil de la lectura. El tipus de classisme subjacent en aquesta distinció lectora és evident i no enganya. En conèixer el gust particular de Puigdevall, especialment pel que fa a temàtiques turbulentes, personatges sinistres o construccions narrativament complexes, se sap que el seu criteri és inflexible, independentment que s'hi estigui o no d'acord. Els problemes sorgeixen, però, quan les contradiccions són comeses en pròpia porta. Per exemple, el fet que al pròleg sentenciï no voler extreure'n lliçons grupals per després afirmar l'existència

d'un «acord unànime sobre la influència nul·la que ha exercit la generació del setanta» (p. 21) no resulta gaire creïble. El cas més flagrant, però, és quan l'autor diu que pretén explicar-nos el funcionament del text, les instruccions de la joguina, però sempre acaba valorant-lo parafrasejant-ne les lliçons morals, com més insidioses, truculentes o desarborades millor. Fixem-nos que en tot el recull no apareix cap obra de gènere popular, de temàtiques de moda o estructures prototípiques, que sigui valorada per la seva efectivitat formal. En gran mesura, la seva és una condemna a la totalitat ja que no la valora per una lectura closa sinó per descloure la ideologia que tota obra comporta, o que només porten aquelles obres que li desplauen. Curiosament, Puigdevall acaba essent més moralista que l'esteticisme que la seva prosòdia desitja.

La sort que una ressenya sigui bona o dolenta és del crític; positiva o negativa, de l'autor. Aquesta és la primera i gran lliçó que s'aprèn de llegir *Jardins secrets*, un projecte que pot semblar inusual però que té precedents nostrats tan dignes des de *Lectures europees*

de Ramon Esquerra i *Lectures del romanticisme* d'Armand Obiols, casos citats al pròleg com a meditacions literàries exemplars, fins a *El mirall dels llibres* de Xavier Lloveras. De fet, sia una ressenya escolar, una penjada al *goodreads* o publicada a la revista *Caràcters*, totes elles són un meritori exercici de crítica literària. Desmerèixer a l'engròs el periodisme literari fet per Rosa M. Piñol, Julià Guillamon, Eva Piquer, David Castillo fins als més actuals és afeblir un subsistema crític amb potser més defectes que virtuts, però no pas tan irrisori, partidista o inexistent com alguns es pensen. L'heroïcitat de Puigdevall així ens ho demostra: els autors no tindran la crítica que desitgen, però els crítics sí la que es mereixen.

Article publicat al número 127 de la revista *Els Marges*.

ETIQUETES:

CRÍTICA LITERÀRIA

MIQUEL PAIROLÍ

PONÇ PUIGDEVALL

JORDI FLORIT ROBUSTÉ

| ÚLTIMES PUBLICACIONS
(Maó, 1976). És llicenciat en Teoria de la

Literatura i Literatura Comparada per la
UB. Col·laborador en diverses revistes
literàries i publicacions semblants.

Articles relacionats

**Una lluita
contra el
temps**

**La forja d'un
pensament
teòric.
Carner,
columnista de
*La Veu de
Catalunya* (II)**

**La forja d'un
pensament
teòric.
Carner,
columnista de
*La Veu de
Catalunya* (I)**

Llibres

Cultura

Nosaltres

Contacte

© LA LECTORA

hola@lalectora.cat

Amb el suport

de l'Ajuntament de

Política de

privacitat

Copyleft

Barcelona (ICUB,
2019)

© LA LECTORA 2018